

Иван Вазов

Ода на императора
Александра II

(По случай първия му триумфален
вход в Букурещ)

Царю!

Днес, като в земя ни
идеш с слави и с гърмеж,
та на грозните тирани
удар грозен да дадеш;

днес, като въз нас сияе
твойто царствено лице
и от радост веч играе
всяко българско сърце;

днес, като във тебе видим
наште сбъднати мечти
и ще скоро да съзидим
храм над вражите кости;

като майка развълнуван
и незлобен кат дете,
ида и теб принос струвам
тез трептещи стихове.

Знам, че твойта лъчезарност
да опиша нямам мощ
и такава благодарност
да изкажа слаб съм йощ;

знам, че бледно ще възпя
хубостта на тоя час,
че за тая епопея
трябва Омир, Пушкин, Тас;

ала как ли да немея
при възторг такъв голям?
Аз реших да го излея
както мога, както знам.

Тъй, кога на изток пресен
слънцето от горский връх
яви своя лик небесен –
птичето го среща с песен,

а цветето – с дъх!

I

Защо племената учудени тръпнат?
Каква вест голяма смути ги сега?
Коя слава думат, чие име шъпнат
днес всичките уста и всички сърца?

За първи път иде към тия брежища
такъв монарх славен, с такваз славна цел,
за пръв път в небето, в простора се вижда
тъй гордо да фърка двуглавий орел;

за пръв път вселената смаяна гледа
един цар да тича на бой да се бий,
не корист, не слава да дири с победа,
не иго да туря, а да го разбий!

II

Души свети, жални на толкоз девици,
без жал покосени в най-младата връст,
на толкова майки, деца, мъченици,
издъхнали в пламък, умрели на кръст;

вий, ангели тайни, вий, жертви славянски,
що пълните с вопли всяк дол и всяк лес –
сестри упоени, вий, музи балкански,
към вас се обръщам, вдъхнете ме днес!

III

Царю мой! Ти идеш с разкрити обаятя,
със твоите герои, със твоите орли,
свободни да сториш горките си братя,
с един мах да смажеш тираните зли.

Ти идеш, кат пръскаш надежди, цар сяен,
и толкоз шум, радост, светлик и заря,
тъй, щото цял изток помисли замаен,

че слънцето тоз път от север изгря!

Да, слънце! Но слънце, що води по себе
трескавици, бури, де правда кипи
и злото наказва, и гнилото треби,
и робски вериги с жара си топи!

Царю мой! Видях те, кат идеше красен
всред блясък и слава, всред гръмот и шум,
с тоз лик благороден, с тоз поглед горд, ясен,
що вечно остават в човешкия ум!

Царю! И когато вървеше възфалян
всред рой генерали, всред куп князове,
приветствуван шумно в тоз ход триумфален
от хиляди уста, сърца, гласове;

когато народът край теб се валеше
обаан, гологлав, със почит и страх,
и китки фърчаха, и въздух ехтеше –
затулен в тълпата, аз тихо сълзах!

Аз плачех!... Защото в света думи няма,
с които възторгът да се изрази,
защото таз радост, таз радост голяма
излива се само в горещи сълзи!...

IV

Теб бог ти предаде съдбината наша,
Русия – завета си славен и свят,
ти идеш да смесиш в горчива ни чаша
небесна услада при многото яд.

Ти знамето вдигаш за светла идея
и нищо не плаши ти дивний полет,
борбата гигантска ти сам предприе я,
що нявга подкачи полвината свет.

В епохите няма момент по-умилен,
в историята няма по-доблестен лик,

от Цезаря ти си по-славен и силен
и от Александра ти си по-велик!

Какво те сториха? Превзеха царствата.
Царю! Ти сто пъти по-горе стоиш:
ти ведно с царствата владейш и сърцата,
те туряха узи, а ти ги трошиш.

Затуй вси корони, престоли и слава
бледнеят, тъмнеят пред твоя венец,
затуй вси тирани „колос“ те кръщават,
затуй вси народи зоват те отец!

Затуй на гласа ти гръмовен, магичен
милion души стават за тебе да мрат,
затуй във гнева си, Перуну приличен,
със своята сила изпълняш светът.

Ти дума пришушнеш – оковите падат,
ти махнеш с ръката – трепери Елбрус,
ти вежди намръщиш – бледней Цариградът,
ти тупнеш с крака си – навред става трус.

V

Царю, величай се! Кой с тебе е равен?
Зад теб е Русия, пред тебе е бог,
ръката ти й мощна и подвигът – славен,
за твоята сполука целта ти й залог!

Царю, величай се! Желай ти певеца,
през който въздишат милиони сърца,
на таз епопея да сключиш конеца
с кръвта, що се пише на твоите деца;

да видиш по-скоро там, там през Балкана,
орлите ти бурни на юг да летят,
България волна и смазан тирана –
на толкова жъртви да видиш плодът;

да видиш да има потът своята сладост

и майката – щерка, и мъжът – жена,
и черквата – святост, и хижата – радост –
да има свобода и в нашта страна;

накрай – между братя да няма веч делба,
един вожд да имат, един същ олтар
и два̀сет народи от Босфор до Елба
да поздравят скоро Славянския цар.

Юни 1877

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7501>]